SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:27

av Carina Örgård m.fl. (V)

med anledning av prop. 2025/26:313 Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder i syfte att stärka skyddet och stödet för brottsoffer utsatta för människohandel för att fullt ut uppfylla direktivets krav och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder i syfte att stärka Jämställdhetsmyndighetens förutsättningar att vara nationell kontaktpunkt för den gränsöverskridande vidareslussningen av brottsoffer för människohandel inom EU och tillkännager detta för regeringen.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i propositionen lagändringar som krävs för att genomföra EU:s nya direktiv om förebyggande och bekämpning av människohandel samt skydd för brottsoffer. Då de flesta åtagandena i ändringsdirektivet uppfylls av gällande rätt kräver genomförandet, enligt regeringen, endast ett fåtal lagändringar. Regeringen bedömer att människohandel och människoexploatering är allvarliga brott som ofta sker inom organiserad brottslighet och bygger på ett hänsynslöst utnyttjande av människor. För att minska efterfrågan på exploaterad arbetskraft föreslås därför att ett nytt brott, olaga nyttjande av tjänst, införs. Förslaget innebär att det ska bli straffbart att anlita en tjänst som utförs av en person som är utsatt för människohandel eller människoexploatering. Straffet föreslås vara fängelse i högst fyra år, och även försök till brottet ska vara straffbart. Eftersom människohandel ofta är gränsöverskridande föreslår regeringen också att Jämställdhetsmyndigheten ska bli nationell kontaktpunkt för vidareförmedling av brottsoffer inom EU. För att myndigheten ska kunna utföra uppdraget föreslås dessutom

särskilda regler om personuppgiftsbehandling och sekretess. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Vänsterpartiets ställningstagande

Vänsterpartiet instämmer i regeringens bedömning att människohandel och människoexploatering är mycket allvarliga brott som måste bekämpas med all kraft. Därför står vi bakom förslaget i propositionen om att ett nytt brott, olaga nyttjande av tjänst, införs. Dock krävs det fler åtgärder än enbart ytterligare kriminalisering för att komma till rätta med problemen. Bland annat finns det stora brister i samhällets stöd till de brottsoffer som utsätts för människohandel och människoexploatering, vilket vi redogör närmare för nedan.

Särskilt om arbetskraftsexploatering

Vänsterpartiet anser att arbetskraftsexploatering, svartarbete och arbetslivskriminalitet är allvarliga samhällsproblem som leder till att arbetstagare utnyttjas, samtidigt som oseriösa företag får konkurrensfördelar framför företag som följer lagar och kollektivavtal. Vi har därför stått bakom regeringens tidigare förslag om stärkt kontroll mot skattefusk och arbetslivskriminalitet men anser att åtgärderna behöver skärpas ytterligare (prop. 2025/26:282, mot. 2026/27:8).

För att motverka arbetskraftsexploatering vill vi bl.a. ge Skatteverket utökade möjligheter att granska vilka underentreprenörer och bemanningsföretag som används vid olika uppdrag. Vi anser att företag som tar emot offentliga subventioner ska kunna redovisa både vilka företag och vilka personer som faktiskt utfört arbetet. Vi vill också stärka systemet med personalliggare, som vi ser som ett viktigt verktyg mot svartarbete och fusk. Därför har vi föreslagit att Skatteverket ska öka antalet kontroller av personalliggare kraftigt och få möjlighet att samköra uppgifter från personalliggare med företagens redovisning av arbetsgivaravgifter samt att alla branscher som omfattas av regelverket ska använda digitala personalliggare. Vi har även föreslagit att kontrollavgifterna vid regelbrott ska höjas och indexeras för att behålla sin avskräckande effekt. Sammantaget menar vi att skärpta kontroller, ökad transparens och starkare sanktionsmöjligheter är centrala åtgärder för att bekämpa arbetskraftsexploatering och skapa ordning och reda på arbetsmarknaden. Mer att läsa om våra förslag för att sätta stopp för arbetslivskriminaliteten på svensk arbetsmarknad finns i motion 2024/25:62 Ordning och reda på arbetsmarknaden.

Särskilt om exploatering för sexuella ändamål

Enligt Nationella samordningen mot prostitution och människohandel (NSPM) upptäckte myndigheterna under 2024 fler personer utsatta för människohandel för sexuella ändamål. Digital sexuell exploatering ökar samtidigt som exploateringen i thaimassagebranschen fortsatt är omfattande. Polisen bedömer att sexuell exploatering förekommer på omkring 80 procent av landets thaimassagesalonger. Många utsatta är kvinnor från Thailand eller Latinamerika som lockats till Sverige genom skuldsättning, vilseledande avtal och falska löften. NSPM konstaterar att människohandel i allt högre grad sker genom mer affärsmässiga och svårupptäckta upplägg där brottsoffer utnyttjas för både sexuella ändamål och arbete. Detta genererar stora vinster för organiserad brottslighet samtidigt som

brottsofferperspektivet försvagas. Årsrapporten visar också att arbetet mot prostitution, sexuell exploatering och människohandel ligger efter det övriga arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Få kommuner prioriterar frågorna och Sverige har få fällande domar för människohandel. För att upptäcka fler brott krävs ett mer aktivt polisarbete. Samtidigt larmar organisationer om att kvinnor som utsatts för sexuell exploatering i vissa fall gripits och utvisats i stället för att få stöd som brottsoffer. NSPM pekar även på brister i tillämpningen av regler om uppehållstillstånd för betänketid för offer för människohandel.

Riksrevisionen bedömer i en rapport från hösten 2026 att arbetet mot människohandel för sexuella ändamål är ineffektivt. Migrationsverket, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten brister i styrning, samverkan och kompetens, vilket försvårar upptäckt, utredning och lagföring av brotten. Polisen arbetar inte tillräckligt aktivt med att identifiera offer, samtidigt som resursbrist och otydlig nationell styrning försvagar arbetet. Riksrevisionen pekar också på att personer som utnyttjas i prostitution alltför ofta behandlas som vittnen i stället för målsägande, vilket kan försämra deras tillgång till stöd och skydd. Myndigheterna behöver därför enligt Riksrevisionen stärka sitt arbete på en rad områden, och regeringen bör se över regelverket för att förbättra skyddet för brottsoffer och öka möjligheterna att lagföra människohandlare.[1]

Vänsterpartiet anser att det är positivt att den förra regeringen gett Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten i uppdrag att stärka arbetet mot människohandel och förbättra stödet till brottsoffer. Enligt oss finns det dock skäl att även se över lagstiftningen och tydliggöra polisens återrapportering. Vi har därför tidigare föreslagit en utredning i syfte att klarlägga om bestämmelserna om människohandel och människoexploatering fungerar som avsett samt att polisen ska få i uppdrag att återrapportera sina insatser mot prostitution och människohandel (mot. 2025/26:2782).

Stödet till exploaterade människor brister

Flera remissinstanser anser att stödet till offer för människohandel och människoexploatering är otillräckligt. Brottsofferjouren Sverige och Frälsningsarmén kritiserar att offer ibland tas i förvar och utvisas i stället för att få skydd och stöd. TCO och Umeå universitet framhåller att brottsoffer bör kunna få tillfälligt uppehållstillstånd även om de inte samarbetar med brottsbekämpande myndigheter. Nyköpings kommun menar att dagens regler begränsar möjligheten att ge stöd till offer utan uppehållstillstånd, medan Myndigheten för delaktighet pekar på brister i tillgången till anpassade boenden för personer med funktionsnedsättning. Asylrättscentrum anser att nuvarande regelverk och tillämpning inte fullt ut uppfyller direktivets krav och varnar för att kommande reformer kan försämra skyddet ytterligare. Flera remissinstanser, däribland Plattformen Civila Sverige mot människohandel, Sveriges Stadsmissioner, Frälsningsarmén och Institutet för mänskliga rättigheter, efterlyser tydligare ansvarsfördelning och starkare reglering av den nationella vidareslussningsmekanismen för brottsoffer inom EU. De varnar för att brister i samordning mellan myndigheter riskerar att leda till att utsatta personer inte får det skydd och stöd de har rätt till.

Vänsterpartiet delar remissinstansernas synpunkter. Vi har tidigare särskilt lyft problemet med bristande stöd till brottsoffer utsatta för sexuell exploatering. Vi har

[1] Riksrevisionen. Arbetet mot människohandel för sexuella ändamål – otillräckligt och med bristande styrning, RiR 2026:18.

återkommande föreslagit bl.a. att personer som utnyttjas för sexköp ska få tydlig målsägandestatus under förundersökning och rättegång mot sexköpare. Vidare vill vi att regeringen tar fram ett nationellt exitprogram för personer utsatta för sexuell exploatering (se t.ex. motion 2025/26:2782 Åtgärder för att stoppa mäns våld mot kvinnor och barn och SOU 2023:97). Även personer som utsatts för andra former av människohandel och människoexploatering, t.ex. arbetskraftsexploatering, behöver bättre skydd och stöd från samhället. Utredningen SOU 2025:119 har bl.a. föreslagit att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att dels kartlägga tillgången till boendeinsatser, dels ta fram stödmaterial och vidta kunskapshöjande åtgärder på området riktade till aktörer på kommunal och regional nivå.

Regeringen bör därför återkomma med förslag på åtgärder i syfte att stärka skyddet och stödet för brottsoffer utsatta för människohandel. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Jämställdhetsmyndigheten som nationell kontaktpunkt

Regeringen föreslår i propositionen att Jämställdhetsmyndigheten ska vara nationell kontaktpunkt för den gränsöverskridande vidareslussningen av brottsoffer för människohandel inom EU i enlighet med ändringsdirektivet. Jämställdhetsmyndigheten har dock i sitt remissvar avstyrkt att funktionen placeras vid myndigheten. Myndigheten anför bl.a. att uppgiften skiljer sig från myndighetens nuvarande arbete eftersom den inte ansvarar för gränsöverskridande stöd till brottsoffer och inte hanterar individärenden och att den nya uppgiften skulle innebära att det behöver införas en ny verksamhet inom myndigheten med tillhörande behov av ett nytt it-system och menar att åtgärden utgör ett ineffektivt användande av statens medel.

Vänsterpartiet kan konstatera att Jämställdhetsmyndigheten redan i dag har i uppgift att främja utvecklingen av förebyggande insatser mot bl.a. prostitution och människohandel för alla ändamål. Myndigheten har också i uppgift att på nationell nivå samordna arbetet mot prostitution och människohandel för alla ändamål, utveckla samverkan mellan myndigheter och andra aktörer liksom med internationella aktörer, bistå myndigheterna med metodstöd och kompetensutveckling samt delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet (se 4 § förordningen [2017:937] med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten). På Jämställdhetsmyndigheten finns också den nationella samordningen mot prostitution och människohandel, NSPM. Vi instämmer därför i regeringens bedömning att Jämställdhetsmyndigheten är den myndighet som är bäst lämpad att vara nationell kontaktpunkt. Vi anser dock att det är centralt att Jämställdhetsmyndigheten får bästa möjliga förutsättningar att utöva sitt nya uppdrag t.ex. i form av it-system och andra resurser.

Regeringen bör därför vidta åtgärder i syfte att stärka Jämställdhetsmyndighetens förutsättningar att vara nationell kontaktpunkt för den gränsöverskridande vidareslussningen av brottsoffer för människohandel inom EU. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Carina Örgård (V)

Malin Björk (V) *Hanna Gunnarsson (V)*

Banesa Martinez Roldán (V) *Tobias Smedberg (V)*

Håkan Svenneling (V)